

z kościołem ś. Trójcy, zbudowanym r. 1714 przez Adama i Władysława Sakowiczów. Bazylianie, których cerkiew muryrowaną pod nazwaniem Opieki Matki Boskiej, wznosił starosta Jan Łepkowski 1758 r. Klasztory żeńskie drewniane są dwa: Maryawitek i Bazylianie; ostatni zbudowany r. 1642 przez Antoniego Sielawę Metropolitę unickiego, z cerkwią także drewnianą Opieki Matki Boskiej. Oprócz tych świątyń, znajduje się kilka cerkwi wschodniego wyznania, z których pierwszą soborną Narodzenia Maryi, wymurowali parafianie r. 1681 za pomocą ks. Druckiego Sokolińskiego; druga parafialna drewniana z tytułem Zmartwychwstania Pańskiego, powstała z ofiar pobożnych r. 1757; trzecia również parafialna ś. Mikołaja, jest najdawniejszym kościołem chrześcijańskim w Orszy, ale początek jej niewiadomy. Za Dnieprem wznosi się inna cerkiew drewniana Eljasza proroka przez ks. Zofję Jurjewiczówną zbudowana r. 1505. Prócz tego na cmentarzach ruskich znajduje się cerkiew Jana Bohosława o jednym ołtarzu, postawiona 1790 r. przez Jana Ciechanowicza, i druga mała cerkiew drewniana ofiarowania Matki N. ze składek parafian r. 1782 wzniesiona (*). Orsza leży przy wielkiej drodze z Mińska do Smoleńska, Sztwo grodowe przynosiło złp. 1926 kwarty; sądy i sejmiki odbywały się w mieście. Wszystkie jego okolice obfitują w pokłady kamienia wapiennego, którym mieszkańcy od niepamiętnych czasów handel prowadzą z Moskwą, Kijowem i innymi miejscami.

Kopyś na lewym brzegu Dniepru, miasto i dobra znaczne, tytuł hrabstwa noszące, własność linii nieświeżskiej Radziwiłłów, które oni dostali po Katarzynie ks. Ostrogińskiej, żonie Krzysztofa Radziwiłła Wdy wileńs. Hetmana i Kancelarza W. L. zmarłego 1603 r. Był tu zamek warowny, a jest obecnie zbór kalwiński, przez tegoż Krzysztofa założony.

(*) W odległości dwóch wiorst od miasta, widać jeszcze dwa inne monasterie wschodniego obrządku, męski i żeński, oba pod nazwą Kutejskich znajome. Założył je jakiś Statkiewicz, a Car Alexy Michajłowicz uposażył zbożową daniną i dochodem pieniężnym z majątkości smoleńskich do siebie należących.

Szkłów (Solovia), miasto niemałe i handlowe, z prawej strony Dniepru położone, z zamkiem obronnym, dziedzictwo Chodkiewiczów, na którym sławny bohater Jan Karol pisał się hrabią. Pierwszy też on był twórcą warowni szkłowskiej. Alexander Chodkiewicz Wda trocki, wprowadził tu r. 1619 zgromadzenie księży Dominikanów i znaczną ich biblioteką obdarzył. Nadany im kościół, był wprzódby zbrojem kalwinów, fundowanym w 16 wieku od przodków Wojewody, który dyssydentów ztąd rugował. Tuż pod Szkłowem r. 1653 podczas nieszczęsnych wojen za Jana Kazimierza Hetman W. L. Janusz Radziwiłł nie czekając przez zawisść na połączenie z Hetmanem polnym lit. Gąsiewskim, ciężką klęskę poniósł od wojsk ruskich, które jednak pomimo uporczywego oblężenia, miasta dobyć nie mogły. Ks. Potemkin, otrzymawszy na własność dobra te od Imperatorowej Katarzyny około 1773 r., zaprowadził tu fabrykę zegarów.

Dubrowna, czyli Dąbrowna, z lewego brzegu Dniepru zbudowane miasteczko, ze starożytnym zamkiem opustoszałym, przy ujściu rzeki Kropiwny. Niektórzy twierdzą: że tu właśnie przypadła bitwa r. 1514, nosząca nazwę zwycięstwa pod Orszą, od której Dąbrowna o 2½ mili jest oddalona. Taż sama Dąbrowna, była podobno gniazdem zgasłego już od dawna rodu Hlebowiczów, co się pisali stąd hrabiami, i którzy czas niejakiś w XV wieku oświatą i znamienitemi zasługami w kraju rej wodzili. Mikołaj Hlebowicz Kasztelan wileński, fundował tu Bernardynów około 1630 r.

Borysów nad Berezyną, przy ujściu do niej strumienia Schy; miało niegdyś zamek drewniany i mocno warowny. Starożytna to jest osada plemienia słowiańskiego w tych stronach, podług latopisów bowiem jeszcze w r. 1102 (*) Borys Wszewołodowicz książę dzielniczy Mińskiej, miał tu pierwszy gród założyć, który następnie Mścisław syn Monomacha władca Rusi wschodniej, r. 1127 w napadzie swoim na kraje Krzywi-

(*) Daniłowicz, Latopia str. 122.
Starożytna Polska T. IV.